

Становище

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, Професионално направление: 3.2. Психология, научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Автор на дисертационния труд: **Весна Блажевска**

Тема на дисертационния труд:

**„Личностни и социални измерения на домашното насилие в Република
Македония“**

Научен ръководител: **доц. д-р Русанка Петкова Манчева,**

преподавател в катедра „Психология“, при ЮЗУ

„Неофит Рилски“ - Благоевград

Получени материали: дисертация, автореферат

1. Структура на представената дисертация.

Предложената за разглеждане дисертационна разработка на Весна Блажевска има теоретико-емпиричен характер и е в общ обем от 137 страници, които логически са конструирани в три глави, отделно структурирано заключение и приноси. Литературната справка съдържа 89 заглавия както на кирилица, така и латиница. Те отразяват същността и насоките на изследвания проблем.

2. Актуалност на разработения, в дисертацията, научен проблем

Проблемът за домашното насилие има социо-културна история, но е обект на обсъждане едва през последните десетилетия. Във всички общества ролята на мъжа е значима и забележима, докато женското присъствие се определя като второстепенно. Променените социални стереотипи и ценности, в съвременния човек, водят и до промяна в отношението към жената-съпруга. Но дали е така на практика? Проблемът “домашно насилие” явно не се изчерпва само с

нормативни документи и международни актове. Той има чисто човешки измерения.

Актуалността на изследвания научен проблем е безспорна, още повече, че резултатите от дисертацията са насочени за конкретна психологична работа с жените-жертви на домашно насилие. Предложеният психологичен профил помага за ранното диагностициране на жената в риск и възможността да и се окаже професионална помощ.

Информираността и отговорното отношение на докторантката, по изследвания проблем, проличава от адекватно избраните психологични въпросници, както и определяне насочеността на тяхното използване.

3. *Степен на познаване на състоянието на проблема и творческа интерпретация на научните концепции по него.*

Докторантката Весна Блажевска, още в теоретичната част, показва познанията си по изследвания проблем, чрез представяне идеите за домашното насилие от различни автори и оценката на международни институции. Предложен е обзор на различни психологични постановки, свързани с ключовите за дисертационния труд понятия, а именно: *насилие, домашно насилие, жените като обект на насилие, модел за мощта на мъжа в семейството, превенция на насилието над жени*. Коректно докторантката предлага и различни теории, разглеждащи домашното насилие: *теория на културата на насилие, екологичната теория, феминистката теория, био-психологичната теория, теорията на обмена, теорията на инвестициите, теорията на ресурсите, теорията на социалното обучение, теорията на семейната мощност, теорията на травматичното връзване*. Проблемът е разгледан многоаспектно.

Оригинално е представена проблематиката, отнасяща се до дефиниране на субективните оценявания на насилието в съвременните условия, чрез поставянето на акцент едновременно върху личностното и социалното функциониране на жените, обекти на насилие.

Интересно хрумване, на автора, е разделянето на изследвания контингент на жени, които са потърсили помощ и такива, които не са потърсили, защото се страхуват или срамуват. Правилно е обърнато внимание върху измерението на домашното насилие, което не включва само психологичната му страна, свързана с личността на жертвата и насилника, а контекстът има социално психологична насоченост. Докторантката Весна Блажевска много успешно е представила този подход.

4. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд и посочените автори приноси.

В Глава втора, докторантката предлага концептуалния модел на своето психологично изследване. Потърсена е връзката между социалния статус и личностния капацитет на жените, обекти на домашно насилие. Изследваният контингент е в обхват, който позволява да се направят статистически заключения и се провери достоверността им. От така представеният материал, може да се каже, че Весна Блажевска демонстрира много добри умения и компетентност при представянето, както на организацията, така и на реализирането на самото изследване. Подбраният арсенал от социални и психологични въпросници е адекватен към основната крайна цел на дисертационната разработка - личностен профил на жената жертва на домашно насилие. Използвани са: *анкетен лист, въпросник HITS, модификация на въпросник NEO-PI-R, въпросник на Р.Лазарус за копинг-стратегии, скала за оценка на социално подпомагане – ISEL, тест за моралното безпокойство на Лоурънс Гуд и Катрин Гуд*. Чрез подходящ анализ и интерпретация на емпиричните данни е получена информация, която обективно подпомага крайните обобщения на изследваното явление.

Статистическата процедура включва дисперсионен анализ, факторна значимост и логистична регресия, чрез които се доказват хипотетичните предположения, както и основната хипотеза.

Интерес представлява глава трета в която в логическа последователност се представят резултатите, по всяка част от психологичните въпросници. Докторантката показва много добри умения за интерпретация на изследователските данни, както и професионално отношение към анализа на получените статистически резултати. Прави много добро впечатление умението и да обобщава резултатите и да ги съотнася с предложената структура на психологичния профил. Това затвърждава общото много добро впечатление относно знанията и компетенциите на докторантката. Самият анализ е целенсочен и логически подреден. Повдигнатите хипотези са доказани, както и е потвърдена научната теза.

5. *Научно-приложни приноси на дисертационния труд.*

След запознаване с теоретичния и изследователски анализ на проблема за изследване на домашното насилие в Република Македония, разработен и представен от докторантката Весна Блажевска считам, че действително в него са постигнати следните по-важни приноси, които категоризирам като научно-приложни:

- Извършен е подробен и коректен социално-психологичен анализ на проблема за домашното насилие.
- Диагностицирани и доказани са основните фактори (социални и психологични), които влияят за неговото наличие в сферата на семейните отношения.
- Разработена е комплект от психологични въпросници, които помагат да се конструира психологичен профил на жената-жертва на домашно насилие.
- Направени са заключения, които могат да помогнат на специалистите при работа с жени в позиция на „риск“ и такива, които вече са преживели домашно насилие.
- Доказани са предикторите за домашното насилие, подредени в йерархичен ред: ниска социална подкрепа, изолация, висък невротизъм и ниско ниво на агресивност.

- Доказано е, че не само личностните характеристики, но и социалната среда са фактори за развитие на домашното насилие, като явление.

- За първи път в Република Македония (по данни от авторката) е проведено психологично изследване за търсене на личностните и социални измерения на домашното насилие.

- В *Заключението* на дисертационния труд логично и структурно целесъобразно се предлагат форми за работа с жени, жертви на домашно насилие.

6. Мнения, препоръки и бележки.

Предвид изискването за съдържателен баланс между основните глави на изложението, при научни разработки от теоретико-емпиричен характер, то с основание отбелязвам, че в структурно, езиково и техническо отношение *цялата дисертация отговаря на изискванията за разработки от подобен род.*

Заключение:

В резултат от цялостния прочит на дисертационния труд на Весна Блажевска „Личностно и социално измерение на домашното насилие в Република Македония“ и на основа на изведените, в настоящата рецензия, констатации относно научно-приложните приноси и демонстрираните задълбочени познания в изследваната проблематика, давам с убеденост своята положителна оценка и предлагам на членовете на научното жури да и бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“.

08.06.2017 г.

Благоевград

Член на научно жури:

/доц.д-р Р.Манчева/